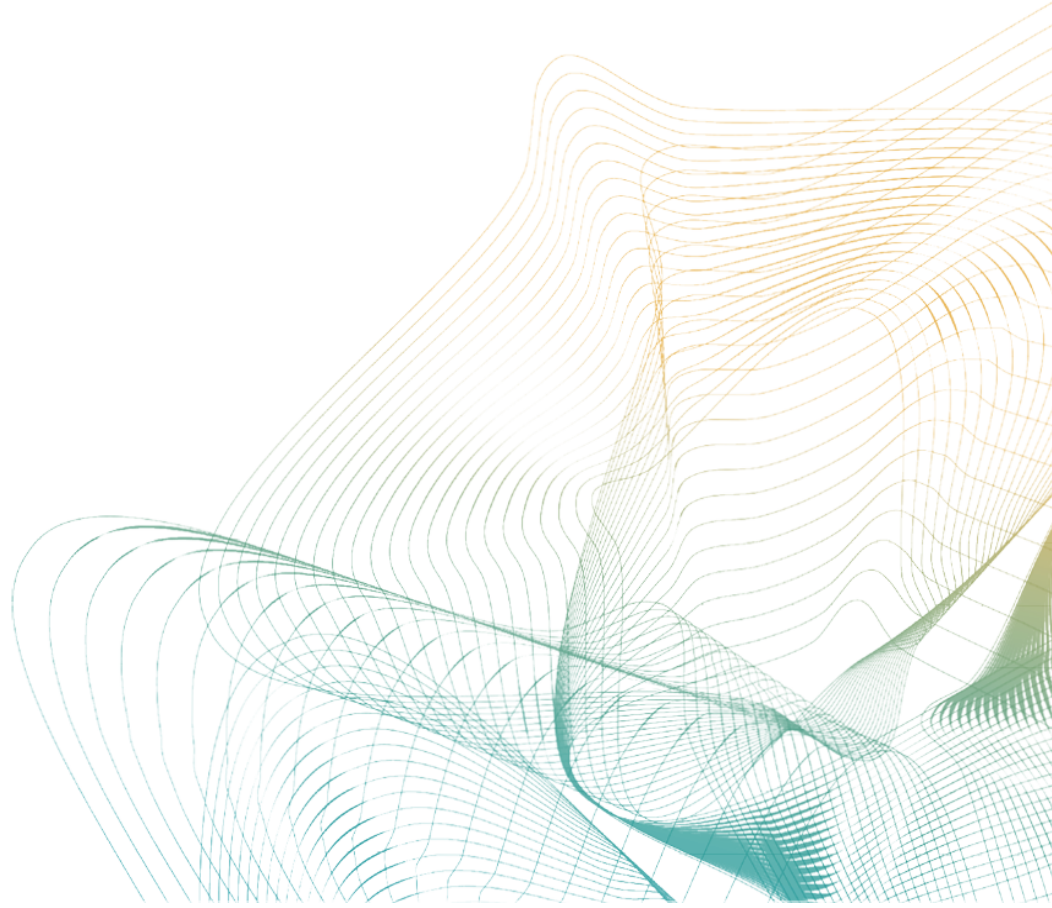

Eylül Ayı Fiyat Gelişmeleri

4 Ekim 2019

Özet

Eylül ayında tüketici fiyatları yüzde 0,99 oranında artmış, yıllık enflasyon 5,75 puan azalarak yüzde 9,26'ya gerilemiştir. Bir önceki yıldaki yüksek baz etkisine bağlı olarak, alt grupların tamamında yıllık enflasyon önemli bir düşüş kaydetmiştir. Enflasyondaki düşüşte özellikle temel mal ve gıda alt kalemleri öne çıkmıştır. Bu dönemde gıda enflasyonundaki olumlu görünüm sürmüştür; enerji grubunda yıllık enflasyon gerilese de fiyatlar aylık bazda yüksek bir artış kaydetmiştir. Türk lirasındaki istikrarın yanı sıra enflasyon beklentilerindeki iyileşme ve iç talep koşullarının seyri çekirdek enflasyon göstergelerinin yıllık enflasyonundaki düşüşü desteklemiştir. Bu çerçevede, B ve C göstergelerinin eğilimindeki ılımlı seyir korunmuştur.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

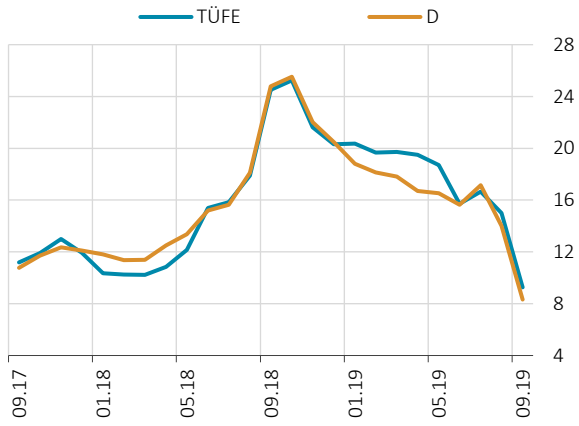

Değerlendirmeler

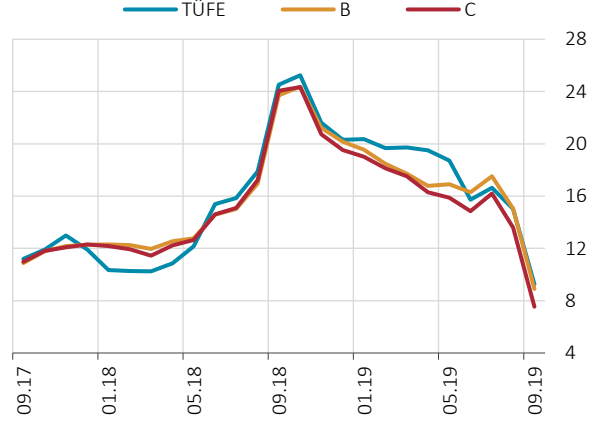
Eylül ayında tüketici fiyatları yüzde 0,99 oranında artmış ve yıllık enflasyon 5,75 puan azalarak yüzde 9,26 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 6,15 ve 6,06 puan düşüşle yüzde 8,90 ve 7,54 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal, gıda, hizmet, enerji ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 2,87, 1,79, 0,57, 0,41 ve 0,11 puan azalmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

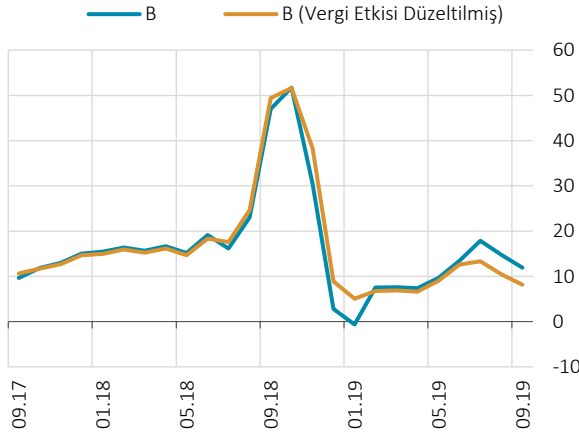

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

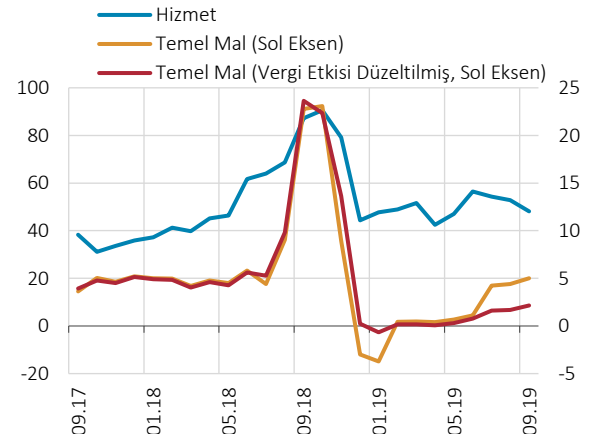

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle çekirdek enflasyon göstergelerinin üç aylık ortalamaları incelendiğinde, B göstergesinin eğilimi gerilemeye devam etmiştir (Grafik 3). Bu gelişmede, temel mal grubu eğilimindeki sınırlı artışa karşın, hizmet ve işlenmiş gıda grupları belirleyici olmuştur (Grafik 4).

Grafik 3: B Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

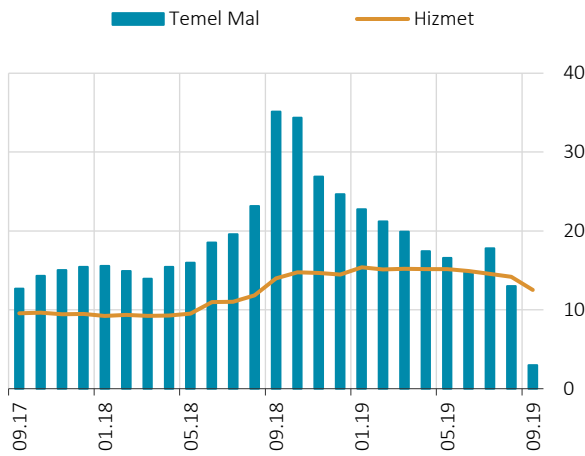

Grafik 4: Temel Mal ve Hizmet (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

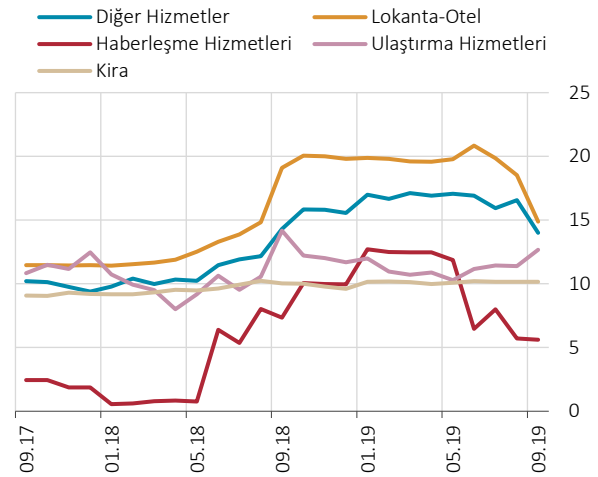

Hizmet fiyatları Eylül ayında yüzde 1,47 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu ise 1,65 puanlık düşüşle yüzde 12,54'e gerilemiştir (Grafik 5 ve Tablo 1). Alt gruplar itibarıyla yıllık enflasyon ulaştırma grubunda yükselirken, bir önceki yıldaki yüksek baz etkisiyle lokanta-otel ve diğer hizmetler gruplarında düşmüştür (Grafik 6). Haberleşme ve kira yıllık enflasyonlarında ise belirgin bir değişiklik izlenmemiştir. Ulaştırma grubu yıllık enflasyonunun artışında, şehir içi yolcu taşımacılığı kalemlerindeki (belediye otobüsü, taksi, tren vb.) fiyat artışları etkili olmuştur.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

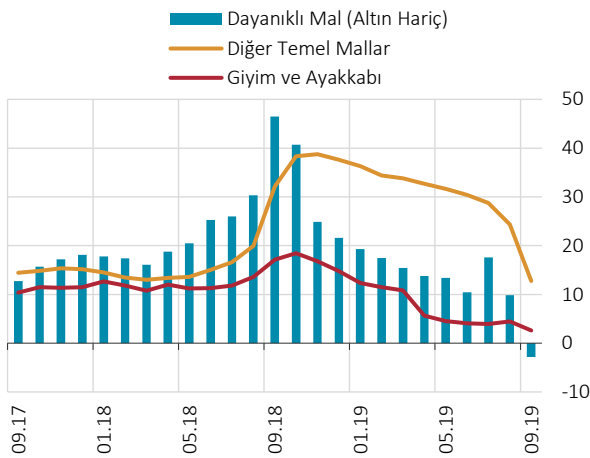

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

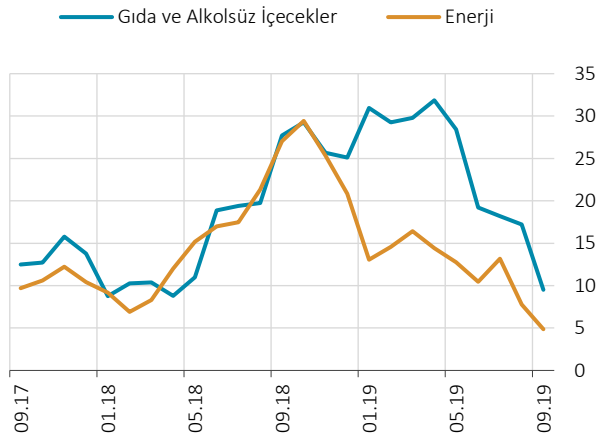

Temel mal grubu yıllık enflasyonu Eylül ayında büyük ölçüde baz etkisine bağlı olarak 10,04 puan düşüşle yüzde 2,98 olmuştur (Grafik 5). Dayanıklı ve diğer temel mal gruplarında daha belirgin olmak üzere yıllık enflasyon tüm alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 7). Dayanıklı mal grubunda fiyatlar beyaz eşya fiyatlarındaki artışa (yüzde 2,63) karşın, otomobil fiyatlarındaki gerilemeye (yüzde 0,81) bağlı olarak sınırlı bir düşüş göstermiştir. Diğer temel mal grubu fiyatları, Ağustos ayındaki sınırlı düşüşün ardından bu dönemde yüzde 0,86 oranında artmıştır. Özetle, baz etkisinin yanı sıra Türk lirasının görünümü ve iç talep koşullarındaki ılımlı seyre bağlı olarak temel mal grubu yıllık enflasyonu önemli ölçüde gerilemiştir.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

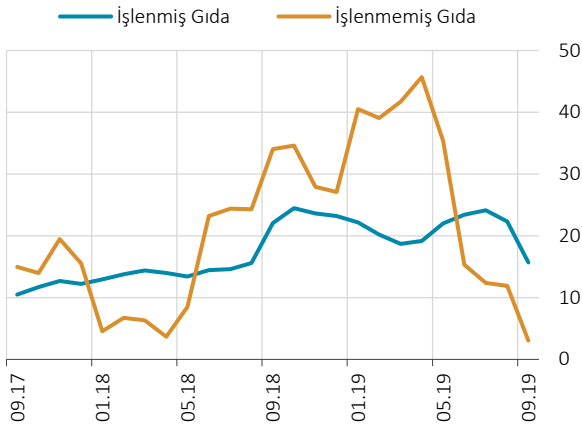
Enerji fiyatları Eylül ayında yüzde 3,17 oranında artmış; ancak enerji yıllık enflasyonu baz etkisiyle yüzde 4,86'ya gerilemiştir (Grafik 8 ve Tablo 1). Bu dönemde, doğalgaz fiyatları yüzde 13,92 oranında; akaryakıt fiyatları ise döviz kuru ve petrol fiyatlarındaki gelişmelerle yüzde 2,80 oranında yükselmiştir. Diğer taraftan eşel mobil sistemi akaryakıt fiyatlarında daha olumsuz bir görünümü engellemiştir. Enerji fiyatlarında aylık bazdaki artış eğilimi elektrik fiyat ayarlamasının etkisiyle Ekim ayında devam edecektir.

Gıda ve alkolsüz içecekler yıllık enflasyonu Eylül ayında 7,70 puan azalarak yüzde 9,52 olmuştur (Grafik 8 ve Tablo 2). Bir önceki yıldan gelen yüksek baz etkisinin yanında cari aya ilişkin fiyat gerçekleştirmeleri gerek işlenmiş gerekse işlenmemiş gıda grubunda olumlu bir seyir arz etmiş; yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada yüzde 3,04'e, işlenmiş gıdada ise yüzde 15,69'a gerilemiştir (Grafik 9). Bu dönemde taze meyve-sebze grubunda yıllık enflasyon yüzde -5,29'a gerileyerek olumlu bir seyir izlemiştir (Grafik 10). Diğer işlenmemiş gıda grubunda ise patates ve beyaz et fiyatlarında devam eden düşüşler öne çıkmıştır. İşlenmiş gıda

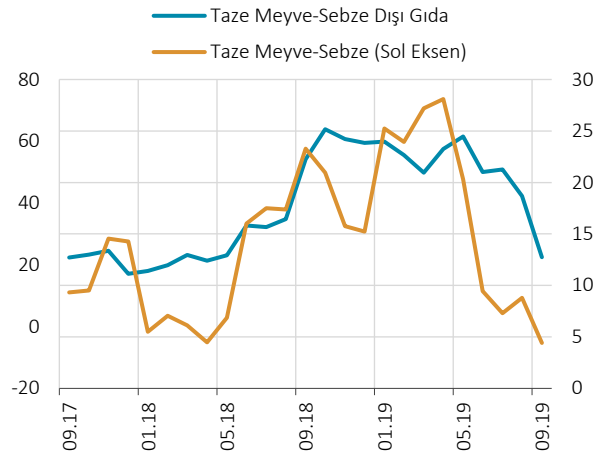
fiyatları Eylül ayında yüzde 0,65 ile ılımlı bir oranda artış göstermiştir. Bu olumlu görünüm alt gruplar geneline yayılmakla beraber çay fiyatlarındaki (yüzde 9,48) yüksek artış dikkat çekmiştir. Bu gelişmelerle, taze meyve ve sebze dışı gıda grubunda yıllık enflasyon yüzde 12,74 seviyesine gerilemiştir (Grafik 10).

Eylül ayında alkol-tütün grubu fiyatları yüzde 1,79 artmış ve grup yıllık enflasyonu yüzde 43,86'ya ulaşmıştır. Bu gelişmenin temel belirleyicisi Ağustos ayında tütün ürünlerinde gerçekleşen fiyat artışının sarkan etkisi olmuştur.

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda
(Yıllık % Değişim)

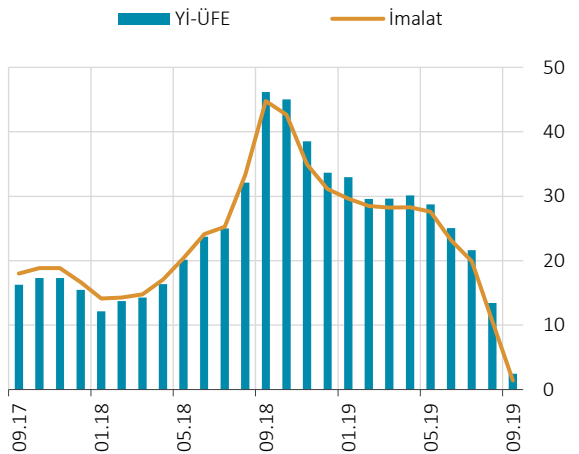
Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda
(Yıllık % Değişim)

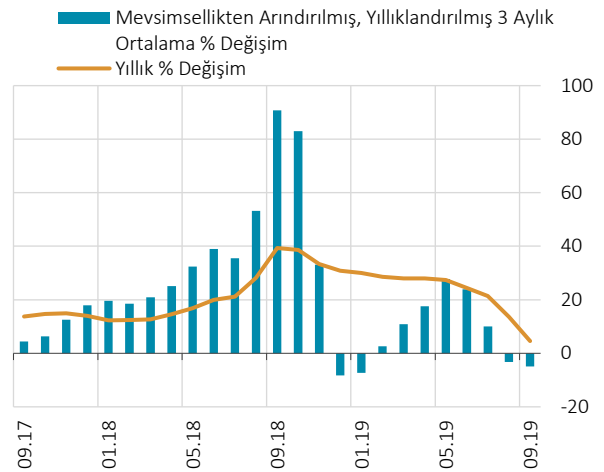
Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Eylül ayında yüzde 0,13 oranında artarken, yıllık enflasyon baz etkisine bağlı olarak 11,00 puan düşüşle yüzde 2,45'e gerilemiştir (Grafik 11, Tablo 3). Bu dönemde petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının mevsimsellikten arındırılmış ana eğilimi gerilemeye devam etmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

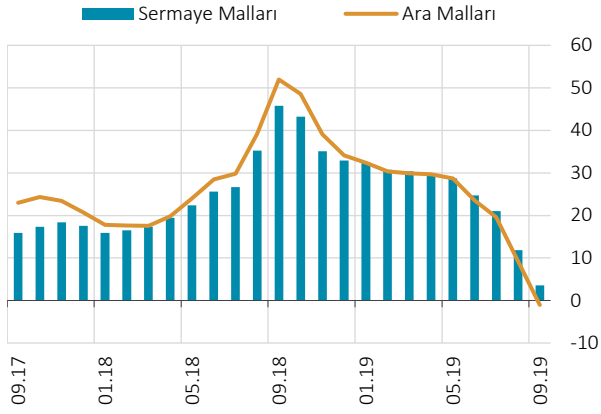
Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

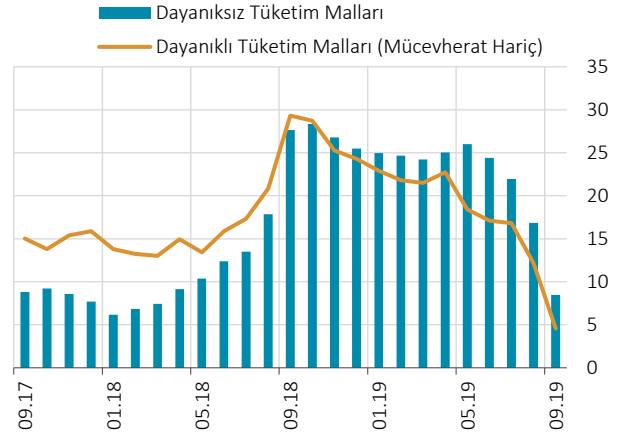
Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, fiyatlar dayanıksız tüketim malları ve ara malı gruplarında gerilerken, enerji grubunda belirgin oranda yükselmiş, diğer gruplarda ise ılımlı bir artış sergilemiştir (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). Dayanıksız tüketim malları fiyatlarındaki gerilemede et ve et ürünleri belirleyici olurken, ara malı fiyatlarındaki aylık düşüşte demir-çelik ürünleri öne çıkmıştır. Enerji grubunda fiyat artışını, gaz imalatı ve petrol ürünleri sürüklemiştir. Bu dönemde sermaye malları fiyatları motorlu

kara taşıtları, diğer özel amaçlı makineler ve tıbbi araç-gereçler öncülüğünde artmıştır. Dayanıklı tüketim malları fiyatları ise ev aletleri ve mücevherat kaynaklı olarak yükselmiştir. Sonuç olarak, tüketici fiyatları üzerindeki üretici fiyatları kaynaklı maliyet baskıları bu dönemde önemli ölçüde azalmıştır.

Grafik 13: Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eylül 2019	Eylül 2018	Eylül 2019	Eylül 2018
TÜFE	0,99	6,30	9,26	24,52
1. Mallar	0,80	7,62	7,99	29,10
Enerji	3,17	6,05	4,86	27,03
Gıda ve alkolsüz	-0,60	6,40	9,52	27,70
İşlenmemiş Gıda	-2,03	6,38	3,04	34,04
Taze Meyve-Sebze	-1,76	13,34	-5,29	57,62
Diğer İşlenmemiş	-2,17	2,47	7,86	22,48
İşlenmiş Gıda	0,65	6,42	15,69	22,05
Ekmek ve Tahıllar	0,37	6,21	17,24	20,22
Diğer İşlenmiş	0,80	6,53	14,87	23,06
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	0,90	9,04	8,07	30,82
Temel Mallar	0,66	10,48	2,98	35,12
Dayanımlı Mallar (Altın Hariç)	-0,11	12,93	-2,82	46,45
Giyim ve Ayakkabı (*)	2,14	3,99	2,60	17,15
Diğer Temel Mallar	0,86	11,22	12,76	32,17
Alkollü İçecekler ve Tütün	1,79	0,07	43,86	1,88
Altın	2,28	9,25	11,11	64,96
2. Hizmetler	1,47	2,96	12,54	13,97
Kira	0,90	0,90	10,15	10,03
Lokanta ve Oteller	1,54	4,77	14,87	19,09
Ulaştırma Hizmetleri	6,57	5,35	12,67	14,17
Haberleşme Hizmetleri	-0,09	0,00	5,61	7,34
Diğer Hizmetler	0,40	2,67	13,99	14,30
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	0,99	6,70	8,90	23,71
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	1,06	6,76	7,54	24,05
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	1,33	6,64	8,32	24,79
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	0,44	6,99	6,93	27,15

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Eylül 2019		Eylül 2018	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	0,99	9,26	6,30	24,52
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	23,29	-0,60	9,52	6,40	27,70
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,23	1,79	43,86	0,07	1,88
Giyim ve Ayakkabı	7,24	2,13	2,85	3,97	17,16
Konut	15,16	2,15	10,34	5,56	21,84
Ev Eşyası	8,33	0,77	8,66	11,41	37,28
Sağlık	2,58	0,51	15,41	2,30	14,67
Ulaştırma	16,78	1,61	-0,66	9,15	36,61
Haberleşme	3,69	-0,07	2,37	1,11	8,26
Eğlence ve Kültür	3,29	-0,53	7,36	6,62	19,39
Eğitim	2,40	0,81	14,00	3,98	10,67
Lokanta ve Oteller	7,86	1,54	14,87	4,77	19,09
Çeşitli Mal ve Hizmetler	5,15	2,09	14,98	7,42	30,61

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Eylül 2019		Eylül 2018	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	0,13	2,45	10,88	46,15
Madencilik	3,06	-0,86	7,83	5,65	37,20
İmalat	89,31	-0,05	1,41	9,00	44,77
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	86,19	-0,20	2,41	8,99	42,52
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	76,71	-0,07	4,58	8,59	39,33
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	6,52	3,02	14,50	40,21	71,88
Su Temini	1,11	0,23	-6,59	0,65	8,64
Ana Sanayi Kollarına göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		-0,17	-1,04	10,26	51,96
Dayanıklı Tüketim Malları		0,36	4,71	7,61	31,37
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		0,21	4,58	7,47	29,32
Dayanısız Tüketim Malları		-0,57	8,49	7,08	27,63
Sermaye Malı		0,36	3,55	8,42	45,78
Enerji		2,70	1,54	25,55	78,29

Kaynak: TÜİK.